

Gospodarski List.

S PODOBAMI.

Glasiló c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: vodja E. Kramer

„Gospodarski List“ izhaja kot priloga „Soče“ dvakrat na mesec in sicer vsak drugi petek. Udje c. kr. kmetijskega društva in naročniki „Soče“ dobivajo list brezplačno; drugače pa stane list na leto 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa vodstvu deželne kmetijske šole v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 12.

V Gorici, 1. Julija 1887.

Leto VII.

Delovanje komisije za pogozdenje

Krasa leta 1886.

Iz poročila o tem, kar je opravljala ta komisija v letu 1886, posnemamo, da si se vedno pripravljala in vreja podlago onemu delovanju, za katero se je ona po postavi ustanovila. Začetek je težaven in marsiktera zapreka se ustavlja blagohotnim nameram komisije, da ne more vsega tega započeti in zvršiti, za kar ima uže odločene zaloge. Zato razkazuje račun veliko manjše stroške za odkupilo zemljišč, za nasade, podpore posestnikom, ograde, nadzorstvo, komisijske stroške itd., kakor so bili ustanovljeni v proračunu. Ker je pa bilo ostalo uže koncem poprejšnjega leta precej denara v blagajnici in so se tudi leta 1886 redno vplačali proračunjeni dohodki in sicer 6000 gld. državne, 1000 gld. deželne podpore in 1240 gld. doneska južno-železnicega društva, je naravno, da je sklenila komisija svoj račun za upravno l. 1886 sé znamenitim denarničnim ostankom in sicer v znesku 8662 gld., kateri je obrestonosno naložen.

Komisija je imela med letom 4 skupne seje, v katerih je obravnavala v svoje področje spadajoča opravila. Ožji za posamezne okraje odbrani odbori pa so imeli po potrebi še posebne seje in sicer odbor za polit. okraj goriške okolice 3, odbora za polit. okraja gradiški in sežanski pa vsaki 4.

Uže v seji dne 10. oktobra 1885 je bila sklenila komisija, da se imajo odkupiti ona zemljišča, ktera se imajo pogozditi v namen, da se zavaruje železnična črta mej Biviom in Tržičem. In zares so se uže pomladi l. 1886 vršile v to svrhu obravnave na lici kraja. Toda, ker so dotični lastniki v obče zahtevali prenapete cene, posrečile so se s početka poravnave samo s posameznimi strankami in ker se komisija zaradi prevelicnih stroškov in drugih nadelžnosti ni hotela lotiti eksproprijacijskega postopanja morala je pogajanje z drugimi strankami v novejem času še enkrat poskusiti.

Prizadevanji gosp. c. kr. deželnega gozdnega nadzornika in c. kr. gozdnonadzorstvenega komisarja v Gorici se je vendar posrečilo, skleniti še v teku leta sé 16 strankami poravnave, ktere je tudi komisija potrdila. Le zaradi ene parcele se ni mogla poravnava dognati, ker ni bilo prav gotovo, kdo je njen pravi lastnik.

Komisija je dala na to premeriti dotične deleže in napraviti legopisne obrise; priskrbela si je tudi zemljknižne izpiske; a pri vsem tem ni mogla skleniti kupno-prodajnih pogodeb, ravno ker je iz teh zemljknižnih izpiskov razvidela, da so zemljišča, ktere hoče kupiti, večinoma obtežena z dritvami, uživanjskimi in sopesestnimi pravicami, z daritvami za slučaj smrti itd. Zato je morala komisija pred vsem skrbeti, da se odstranijo ti zadržki in v ta namen so se zopet začele obravnave s posameznimi strankami; to pa je krivo, da se stvar ni mogla končati leta 1886. Vendar pa je kupila komisija aprila meseca t. l. 35 otalov sveta in že v istem mesecu začelo se je na njem nasajevanje drevese.

Gledé drugih zemljišč vtegnejo ze še v tekočem poletji z malimi izjemami odstraniti vse zavire, da se potem sklenejo dotične kupne pogodbe.

Razume se samo po sebi, da je komisija odmenila svojo posebno skrb pogozdovalnim delom, da si je morala tudi to nekoliko skrciti, ker ni bilo za vse namerovane zasade zadosta rastlin. Vsega skupe je dala v 23 občinah dopolniti obstoječe nasade z 836.390 drevesci na površji okoli 463 ha, v 17 občinah pa je dala na novo zasaditi pri 62 ha sveta in v ta namen je morala deloma vkupiti potrebnih rastlin in sicer jih je vkupila 100.000 komadov.

Pri tem se je ozirala tudi na željo južno-železnicega društva, ter posebno skrbela za pogozdenje zemljišč prek železnične črte med Divačo in Ležečami.

Kakor v poprejšnjem letu ravnala se je komisija tudi l. 1886. po načelu, da imajo lastniki ti-

Priloga „Soči“

stih zemljišč, ktera se pogozdujejo, vsaj jame sami skopavati.

Komisija je dalje skrbela za svoje gozdno semenišče v Komnu, da so se namreč pazno oskrbovale rastline iz pomladanske setve leta 1885, ktere je bila zima l. 1885/86 nekoliko poškodovala in da so se napravile nove setve. V ta namen je dala posejati 80 kilogr. borovega semena na tistem delu semenišča, koji je bil še prazen. Tudi na zboljšanje nekoliko oslabelega sveta je komisija mislila; dala ga je primerno pognojiti in obdelati in priskrbela je zadostno množino komposta za vsako nadaljno potrebo.

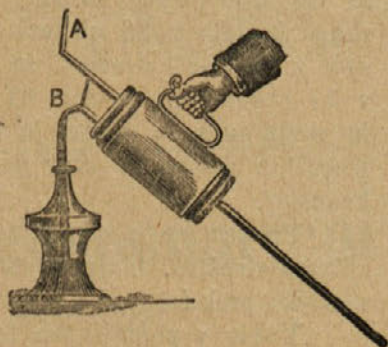
Akopram obstoji to semenišče še le 2 leti, sponeslo se je vendar uže s prav povoljnim uspehom, ter je na nepričakovan način povrnilo, kar se je za nje storilo in potrosilo; kajti uže leta 1886/87 presádili smo iz njega 1.385.000 krepkih 2 letnih rastlin, lanska setev pa obrodi zopet okoli 1.000.000 drevesc za nasade prihodnjega leta.

Z ozirom na to, da se je vsled dež. postave od 9. decembra 1883 šte. 13 dež. zak. za l. 1884 razširil delokrog pogozdovalne komisije še na 21 katastralnih občin polit. okrajev goriškega in gradiškega, sklenila je komisija v seji dne 27. decembra 1886, da se ima napraviti še eno semenišče, kar se je letos tudi uže zgodilo.

(Konec prihod.)

Thurnherr-jeva nategača.

Navadne nategače imajo to napako, da jih moramo, ko smo jih napolnili, na spodnjem koncu zamašiti s prstom, zraven tega pa pri pretakanji v kozarce mnogo vina po nepotrebem polijemo. Vse te napake odpadejo pri Thurnherr-jevi nategači, katero napolnimo na ta način, da skozi zgornjo daljšo in zakrivljeno cev (A) zrak k sebi potegnemo, kakor pri navadnih nategačah, ter drugo manjšo nasproti stoječo cev (B) z malim pokrovcem za-

tvorimo. Ko je nategača polna, nam ni treba spodnje cevi s prstom zamašiti, ampak vino ostane uže tako v njej, ne da bi se kapljica po nepotrebem polila.

Vse drugo razvidno je iz pridjanih podob. Ta

nategača je narejena iz cinkaste pločevine ter stane 2 gold. Dobiva se le v Št. Vidu pri Ljubljani v grof Lichtenbergovi kemiško — tehnični tovarni.

Zakaj je slama najboljša stelja?

Slama dela najboljši gnoj ter daje živini suho in mehko ležišče; zraven tega ima pa slama še drugo dobro lastnost. V gnoju je namreč posebne vrednosti scalnica in tak gnoj, v katerem je ni, nima posebne veljave; da pa obdržimo scalnico v gnoji je treba, da jo stelja popije. Tega ne stori pa nobena stelja v toliki meri, kakor slama, zato je ne moreš nadomestiti z nobeno drugo steljo. S prstjo, listjem, mahom, smrečjem, žaganjem itd. ne dosežeš nikdar tega, kar se slamo.

Če stelja mokrote v hlevu ne popije, hlapi v zrak, ga spridi in ohladi.

Zmoči si roko ter jo drži nekoliko časa v zrak in čutil bodeš neko neprijetno ohlajenje; koliko neprijetniše je pa, ako se mokra obleka na tebi suši? To ni le neprijetno, ampak zelo nezdravo in koliko jih na tem zboli in umrje!

Enako se pa godi živini v mokrih hlevih; v takih prostorih se živina ne počuti dobro, redi se slabo, dostikrat pa tudi zboli in celo pogine.

Ker mokrota živini gorkoto jemlje, treba je v mokrih in dosledno tudi mrzlih hlevih živini veliko več krme pokladati, kakor v gorkih. Slama popije skorej dve tretjini scalnice, druga stelja pa prav malo; kako vrednost ima slama v tem obziru, kažejo nam naslednje izkušnje: Ena krava da povprečno na leto in dan 8000 kilogramov scalnice. V 1000 kilogramih scalnice je povprečno 5.25 kilogramov dušca in 14.90 kilogramov kalija. V 8000 kilogramih scalnice je torej 42 kg. dušca in 119.20 kilogramov kalija. Dušec in kalij sta pa za rastlinsko rast neobhodno potrebna; kolikor več je teh tvarin v zemlji, tolko močneje rastejo; brez njih ni upati pridelka. Ker je na primer kalij tako važen za rastlinsko rast, ga gospodarji kupujejo (kalijeve soli) ter ž njim gnoje. 100 kilog. kalija stane poprečno 11 goldinarjev; torej je kalij v scalnici ene krave vreden preko 15 gold.

Ako živini ne nastiljamo se slamo, ampak z listjem ali smrečjem, zgube se te dve tvarini večinom, kar je pač velika zguba za gospodarja.

Kako stojimo s trto.

Pazin 26. junija 1887.

Oziraje se na tukajšne razmere lahko rečemo, da donša gospodarju še vedno največi dobiček trta razven živine. Gledé poljedelstva se lahko sklepa, da ono povrne malo ali nič več nego obdelovalne troške. Največi up stavi še vedno kmetovalec v trto,

ker ona mu donša še do zdaj lep dobiček. Sadjarstva in vrtnarstva ta okraj le malo pozna.

Ozrmo se torej nekoliko na letošnje trtno stanje; kako ona izgleda in kak up zamore imeti vanjo kmetovalec sam.

Odkar je trta poguala, do meseca maja, obetala je prav dobro in je pokazala potem tudi jako lep in bogat zarod da je bilo kaj izrednega in to sploh po vseh krajih. Ali prišlo je potem kmalo deževno vreme ravno v najboljem času ter se je vsled tega mnogo zaroda pozgubilo v tako zvane „vilice“. Po nekterih krajih pa je naredila toča nekoliko škode. Zraven teh dveh nezgod se pa nahaja še tretji sovražnik, kateri napravlja sé svojim delom tudi dovolj škode, a na ktereга se malo kedo ozira. Povsod po vinorodnih krajih nahaja se „trtni zavijač“, „Rhynehites betuleti“, tukaj „ladron“ imenovan in to v večjem ali manjem številu, a tako obilno ga nisem še videl kot tukaj. Prišedši čez mesec dni na lice mesta bi lahko mislil, da je „Peronospora viticola“ t. j. strupena rosa, kakor jo imenuje naš narod, trte tako ogolila, ako bi ne zapazil na njih višjih zavitkov.

Malo da ne vsak ali vsaj polovica listov ima svojega hroščka in zavitki se vidijo viseti, kakor po zimi ivje z dreves. Ali nobenega ni videti, da bi te hroščke pobiral, še manje, da bi suhe zavitke skupaj zbiral in odstranjeval. Le redki so, ki se na to ozirajo. Vsled tega pa se trta ne more ni razvijati, niti ne more roditi. Zdaj, se ve, da ni čas za to delo, ker je grozdje v cvetju in se mora trta pri miru pustiti.

Trtnega zavijača bi bili lahko uničevali in po mogočnosti odstranjevali s pridnim pobiranjem, ali žalibog zanikernost je premagovala.

O nadaljnem razvitku tega bodem, ako mi slavno uredništvo dovoli, ob svojem času poročal. *)

Karer
c. k. šumar.

Društvene zadeve.

Iz seje glavnega odbora dne 16. t. m.

Odbor je potrdil predloge zastran državnih podpor za leto 1888 na podlagi onih za tekoče leto, samo za razširjenje murbenih nasadov je sklenil, naj se prosi ne samo 600, ampak 1000 gld. podpore, ker je v deželi veliko pomanjkanje murbinoga drevja in se mora listje za svilorejo po visoki ceni od drugod privvažati. V tem oziru se je v misel vzela neprilичnost, da mnogo njih redi sviloprejke samo s kupljenim listjem sebi in drugim v škodo; kajti taka reja ne more dajati nobenega dobička, ampak prouzročuje le draginjo listja.

Ker so nekteri posestniki brez dovoljenja prodali od društva prejete bike plemenjake, naročil je

odbor predsedništvu, naj ono po županstvih opominja vse tiste, katerim so v skrb izročeni društveni biki, da se imajo natančno ravnati po pogojih, po katerih so jih prevzeli; županstvom pa naj priporoči, da nemajo izdajati zapovedanih zdravstvenih spričeval (potnih listov) takim bikorejcem, kateri bi ne mogli skazati, da jih je društvo pooblastilo prodati izročene jim bike.

Vsled poročila g. deželnega živinozdravnika Andreja Perko-ta je odbor svojo pohvalo izrazil posestnikom *Mihu Kendu* v Temlinah, v grahovski županiji, *Josipu Forčiču* v Preserji, v komenski županiji in *Antonu Taučarju* v Krepljah v dutovljski županiji, za to, ker tako izgledno oskrbujejo izročene jim društvene bike.

Bik „unterwaldenskega“ plemena, ktereга je imel v skrbi posestnik g. Anton *Fabiani* iz Koblila, pa je bil nekda predivji, izročil se je slov. oddelku kmet. šole, da ga opazuje in če se pokaže, da je res tak, naj ga predsedništvo proda. Drugače pa naj se pošlje kam drugam, če mogoče v Rifenberg, ako bi se ga gosp. *Fabiani* še dalje branil.

Prošnjo osnovalnega odbora za ustanovitev zadruge za vzajemno zavarovanje govede v Šempasu, da bi ga društvo v tem začetju podpiralo, vzel je odbor sé zadovoljnostjo na znanje, ter pohvalil izvrstno misel; pravila pa je izročil v obravnavo posebnemu odseku, v kateri so izbrani gg. podpredsednik *Iv. Bolle*, vitez *Albert dr. Levi* in *Anton Nigris*; odseku pa je na voljo dano, pridružiti si še druge gospode. Odbor je ob enem izrazil željo, naj bi se taka zadruga ustanovila za celo deželo in naj bi o tem sklenil dež. zbor postavo, po ktereј bi bil vsakdo zavezan zavarovati svojo živino.

Odbor je dalje naročil predsedništvu, naj podá vis. c. kr. vladi prošnjo, da se v našej deželi namesti za vsak glavarstveni okraj en živinozdravnik; v tem oziru je zdaj prav slabo preskrbljeno; če se pa ustanovi nasvetovana zavarovalnica, bo potreba živinozdravnikov še večja.

Ker je za zboljšanje govedoreje na Goriškem prav važno, da se širijo dobri plemenjaki, naložil je odbor predsedništvu, naprositi deželni odbor, naj za to skrbi, da se razglasi v deželi, kedar koli bosta imela oddelka kmet. šole na prodaj take bike.

Odbor je sklenil, da se imajo nagrade dovoliti voditeljem in gojencem svilorejskih pozorovalnic za mikroskopično preiskavanje svilodnega semena, katero so v tekočem letu brezplačno opravljali nepremožnim svilorejcem; za naprej pa naj bodo morali vsi gojenci delati take preiskave, kar bo gotovo v veliko korist svilorejcem.

Da se pa svilorejci izpodbude, posluževati se pomoči pozorovalnic, naj se v društvenih glasilih objavijo uspehi letošnjih mikroskopičnih preiskav.

Dalje je obveljal predlog, da se ima denarnični ostanek zaloga za svilorejo znašajoč 365 gld. 57 kr. porabiti v napravo peči za parjenje mešičkov; v to naj se odmeni tudi del one podpore, katero

*) Prosimo! Ured.

vtegne vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo dovoliti za svilorejske namene v tekočem letu.

Odbor je vzel na znanje, da se bodo letos kupili iz dotične državne podpore biki *beljanskega* plemena za gorsko stran dežele, kder je zdaj pomanjkanje dobrih bikov plemenjakov. Predsedništvu se je naročilo, naj preskrbi, da se biki vkupijo in razdelé.

Gospodarske novice

Izredni občni zbor c. kr. kmet. društva, kateri se ima sniti v *Tolminu*, je preložen na dan **17. julija** t. l. ob 11. uri predpoludne. Dnevni red ostane nespremenjen, kakor smo ga priobčili v zadnji številki. Da se je oglasilo v zadnjem času s *Tolminskega 51 novih družtvenikov*, to man je poročstvo, da bomo imeli mnogobrojno obiskovan občni zbor; ob enem nam vzbuja tudi nado, da se bo zanimanje za naše društvo širilo tudi po drugih okrajih. Le to priporočamo še enkrat prav nujno, naj tisti, kateri pristopijo, zvesti ostanejo društvu ter redno opravljajo po pravilih naložene dolžnosti.

Občni zbor vinarskega društva v Štanjelu bode dne 10. julija t. l. ob 3. uri popoldne v šolski sobi z sledečim sporedom:

1. Poročilo tajnikovo;
2. Poročilo blagajnikovo: a) predložitev računov za leto 1885/86, b) proračun za l. 1887/88;
3. Določi se, kje in kako naj se zida društvena klet;
4. Določitev o vinogradih;
5. Določitev kupne cene grozdja;
6. Volitev pregledovalcev računov;
7. Nasveti in predlogi posameznih udov. Slučajnosti.

Ker ima odbor važne zadeve, priporočati občnemu zboru, nadja se obilne udeležbe. — Gg. družtveniki, ki še niso storili svoje dolžnosti za l. 1886/87 blagovole naj vplačati opravični svoj delež do občnega zbora.

Odbor.

(Kmetijski tečaj za ljudske učitelje) na slov. oddelku deželne kmetijske šole v Gorici bode menda meseca septembra t. l. Visoko c. k. ministerstvo dovolilo je v ta namen 300 gold. podpore.

(Kupčija se svilodnimi mešički) je letos prav dobra. Včeraj plačevali so kilogram po gold. 1.80 do 1.90; kar prihaja od tod, da so se črviči v Italiji prav slabo sponesli ter je vsled tega prišlo mnogo kupcev od tam v Gorico.

(Strupena rosa ali peronospora) se je do sedaj le sem in tje po Furlaniji prikazala, v drugih krajih je hvala Bogu še ni. Letos gledè te bolezni gotovo boljše stojimo nego lansko leto, ko nam je uže koncem meseca maja pričelo perje odpadati.

(Predavanja o sušenji sadja po ameriškem načinu) imel bode v teku tega meseca vodja E. Kramer v Kojškem, v Kanalu in pri S. Luciji na Tolminskem. Predavanja zvezana bodo s praktičnimi poskušnjami ter bode v vsakem kraji ameriška sušilnica po več dni delala.

(Junce belanskega plemena) kupilo bode c. kr. kmetijsko društvo v Gorici meseca septembra t. l. ter jih razdelilo v gorske kraje naše dežele, na kar gospodarje že sedaj opozorujemo.

Tržne cene

25. junija t. l. v Gorici.

	od gold.		do gold.	
Pšenica . . . . . 100 k.	10	20	10	40
Koruza . . . . . "	7	—	7	50
Rž . . . . . "	7	50	8	—
Ječmen . . . . . "	8	—	8	50
Fižol . . . . . "	10	—	12	—
Proso . . . . . "	7	50	8	—
Riž (fin) . . . . . "	22	—	23	50
Riž navaden . . . . . "	19	—	20	50
Riž indijski . . . . . "	14	—	17	50
Seno . . . . . "	2	40	2	60
Slama . . . . . "	2	50	—	—
Češplje (goriške suhe) . . . . . "	15	—	20	—
Breskvice (suhe) . . . . . "	—	—	—	—
Fige (suhe) . . . . . "	—	—	—	—
Maslo (kuhano) . . . . . 1 k.	—	85	—	90
Maslo (surovo) . . . . . "	—	62	—	66
Sir (navaden) . . . . . "	—	60	—	—
Vino črno furlansko . . . . . 100 litrov	16	—	24	—
Vino črno kraško . . . . . "	20	—	36	—
Vino belo Dornber. . . . . "	16	—	24	—
Vino belo briško . . . . . "	17	—	22	—

KMETIJSKO BERILO

spisal **E. Kramer**,

dobiva se

pri **PATERNOLLI**

v **GORICI**.